

Serbskie przyspieszenie? Priorytety nowego rządu w Belgradzie

27 kwietnia 2014 r. serbski parlament udzielił wotum zaufania nowemu rządowi na czele z Aleksanderem Vučićem, liderem Serbskiej Partii Postępowej (SNS), która odniosła zdecydowane zwycięstwo w marcowych, przedterminowych wyborach. Za powołaniem nowego rządu, zagłosowało 198 posłów – przeciw było 23. Decyzję o rozpisanie wcześniejszych wyborów podjął właśnie A. Vučić, lider głównej partii tworzącej wówczas koalicję rządową, sprawujący funkcję wicepremiera i ministra obrony narodowej. Uznał on, że po rozpoczęciu przez Serbię negocjacji akcesyjnych (styczeń 2014 r.), konieczne będzie uzyskanie silniejszego wsparcia społeczeństwa dla planu reform, które przyspieszą proces integracyjny państwa.

W najnowszym numerze „Komentorza Międzynarodowego Pułaskiego” Research Fellow FKP Agata Biernat analizuje priorytety nowego serbskiego rządu. „Priorytetem nowego rządu Serbii jest przeprowadzenie głębokich reform wewnętrznych oraz modernizacja kraju przede wszystkim w obszarze rolnictwa, infrastruktury transportowej oraz przemysłu. Zapowiedziane zmiany będą mieć istotny wpływ na przyspieszenie negocjacji akcesyjnych z UE. Obecne władze w Belgradzie są zdeterminowane, aby Serbia uzyskała pozycję lidera w regionie”.

Zapraszamy do lektury naszej najnowszej analizy!

Redakcja „Komentorza Międzynarodowego Pułaskiego”

Autor

Agata Biernat

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego jest niezależnym think tankiem specjalizującym się w polityce zagranicznej, którego misją jest propagowanie wolności, sprawiedliwości i demokracji. Działania Fundacji obejmują prowadzenie badań naukowych, opracowywanie publikacji i analiz, przygotowywanie seminariów oraz konferencji, edukowanie i wspieranie liderów. Fundacja jest jedną z dwóch polskich organizacji pozarządowych posiadających status organizacji partnerskiej Rady Europy oraz jest członkiem „Grupy Zagranica” zrzeszającej największe polskie organizacje pozarządowe zajmujące się współpracą z zagranicą.

Agata Biernat

Agata Biernat
Research Fellow
Fundacji im. Kazimierza
Pułaskiego.

27 kwietnia 2014 r. serbski parlament udzielił wotum zaufania nowemu rządowi na czele z Aleksanderem Vučićem, liderem Serbskiej Partii Postępowej (SNS), która odniosła zdecydowaną zwycięstwo w marcowych, przedterminowych wyborach. Za powołaniem nowego rządu, zagłosowało 198 posłów – przeciw było 23. Decyzję o rozpisaniu wcześniejszych wyborów podjął właśnie A. Vučić, lider głównej partii tworzącej wówczas koalicję rządową, sprawujący funkcję wicepremiera i ministra obrony narodowej. Uznał on, że po rozpoczęciu przez Serbię negocjacji akcesyjnych (styczeń 2014 r.), konieczne będzie uzyskanie silniejszego wsparcia społeczeństwa dla planu reform, które przyspieszą proces integracyjny państwa.

W wyborach zdecydowane zwycięstwo odniosła SNS, zdobywając 48 proc. głosów. Zabrakło jej jednak ośmiu mandatów do uzyskania większości umożliwiającej dokonanie zmian w konstytucji. Wobec tego SNS zdecydowała się na zawiązanie koalicji rządowej ze swym poprzednim partnerem, Socjalistyczną Partią Serbii (SPS), której przewodniczący, Ivica Dačić, uzyskał tekę wicepremiera i ministra spraw zagranicznych, a także z Ligą Socjaldemokratów Wojwodiny. Zatem obecnie opozycja parlamentarna, posiadająca zaledwie 42 mandaty, została całkowicie zmarginalizowana.

Po pierwsze – gospodarka

W swym expose premier A. Vučić, nakreślił priorytety nowego rządu, wśród których najważniejszym jest dokonanie głębokich reform gospodarczych w kraju. Serbia, która wciąż nie przezwyciężyła kryzysu gospodarczego, boryka się z problemem deficytu budżetowego na poziomie 6,5 proc. PKB (1,4 mld Euro) oraz wysokim poziomem bezrobocia (20,1 proc.). Poprzednie rządy prowadziły politykę opierającą się na zaciąganiu pożyczek zagranicznych (m.in. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju) aby uniknąć bankructwa kraju i odkładały w czasie wdrożenie niezbędnych zmian, których skutki uderzałyby w społeczeństwo. A. Vučić, mając na uwadze warunki stawiane przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) oraz Bank Światowy (BŚ) zapowiedział przeprowadzenie reform, które spowodują zmniejszenie się deficytu budżetowego do 4 proc. PKB w 2017 r. Reformy mają objąć przede wszystkim cięcia płac w sektorze publicznym o 10 proc. (obecnie zatrudnionych jest w nim 800 000 osób), wydłużenie godzinowego czasu pracy w tym sektorze, podwyższenie wieku emerytalnego kobiet z 60 do 63 lat, zaprzestanie subsydiowania przedsiębiorstw państwowych, które przynoszą straty finansowe państwu. Zostaną także dokonane zmiany w systemie podatkowym. Władze zapowiedziały zniesienie 1 lipca 2014 r. podatku solidarnościowego (20 proc. dla osób zarabiających więcej niż 60 000 dinarów miesięcznie – ok. 520 Euro oraz 25 proc. dla tych zarabiających ponad 100 000 dinarów – ok. 870 Euro). Ponadto sprywatyzowanych zostanie ponad 160 państwowych przedsiębiorstw, głównie z sektora telekomunikacyjnego i energetycznego, w tym m.in. „Telekom”, czy też „Elektroprivreda Srbije”. Jak podkreślał nowy premier, tylko dzięki osiągnięciu makroekonomicznej i fiskalnej stabilności możliwe będzie zwiększenie konkurencyjności serbskiej gospodarki, przyciągnięcie inwestycji zagranicznych, co jednocześnie przyczyni się do tworzenia nowych miejsc pracy. Wraz z uzdrawianiem gospodarki państwa istotne jest również podjęcie bezwzględnej walki z korupcją oraz przestępczością zorganizowaną. Odpowiedzialni za przeprowadzenie owych reform będą nowy minister finansów Lazar Krstić oraz minister gospodarki Dušan Vujović. Warto dodać, że aż siedmiu z dziewiętnastu ministrów w gabinecie A. Vučića posiada wykształcenie ekonomiczne.

Na spowolnienie wdrażania zapowiedzianych reform istotny wpływ będzie miała jednak

największa od 120 lat powódź na Bałkanach. W Serbii dotknęła ona ok. 25 proc. obszaru kraju, głównie w rejonach na zachód oraz południe od Belgradu. W wyniku działań żywiołu śmierć poniosło 51 osób, a ponad półtora miliona zostało poszkodowanych. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju ocenia straty Serbii na 1,5 do 2 miliardy Euro. Ucierpiał przede wszystkim sektor rolnictwa, który wytwarza ok. 10 proc. PKB tego kraju. Ponadto powódź doprowadziła do zniszczenia dróg oraz linii kolejowych, a także do przerwania pracy części dużych zakładów przemysłowych (m.in. dwóch elektrowni wodnych nad rzeką Morawa) i wyłączenia części linii przesyłowych energii elektrycznej. Żywioł zagroził również funkcjonowaniu elektrowni im. Nikoli Tesli, która wytwarza ok. połowy energii elektrycznej kraju. Powódź na pewno wpłynie też negatywnie na wzrost gospodarczy Serbii oraz poziom inflacji.

Po drugie – negocjacje akcesyjne

Kolejnym priorytetem nowego serbskiego rządu jest przyspieszenie procesu integracyjnego z Unią Europejską. W styczniu 2014 r. Serbia rozpoczęła negocjacje akcesyjne z Komisją Europejską. Ambicją władz w Belgradzie jest uzyskanie członkostwa do 2020 r., dlatego zakładają one, że rozmowy uda się zakończyć w 2018 r., bądź najpóźniej w 2019 r. Warto zauważyć, że w przypadku Serbii przewidziano nowe podejście do negocjacji. Zgodnie z nim rozdziały 23 i 24 dotyczące praworządności („Wymiar sprawiedliwości i prawa podstawowe” oraz „Sprawiedliwość, wolność i bezpieczeństwo”) uważane są za kluczowe w procesie rozszerzenia.

Niewątpliwie ambitne założenia nowego rządu są możliwe do zrealizowania, ale konieczne jest przede wszystkim opracowanie szczegółowego planu działania. Do końca 2015 r. władze w Belgradzie powinny już zakończyć etap screeningu, czyli wstępnej fazy negocjacji członkostwa w UE, polegającej na przeglądzie prawa krajowego oraz jego zgodności z prawodawstwem unijnym.

Nowa polityka wobec Kosowa?

Nie ulega wątpliwości, że doprowadzenie do normalizacji relacji z Kosowem będzie mieć istotny wpływ na tempo toczących się negocjacji akcesyjnych. Należy przypomnieć, że w 2013 r. władze w Belgradzie dokonały dużego postępu w tym obszarze, podpisując porozumienie o normalizacji stosunków z rządem w Prisztinie. Jednocześnie Serbia wciąż podtrzymuje swe stanowisko, iż nie zamierza uznać niepodległości Kosowa, nawet jeśli oznaczałoby brak możliwości uzyskania przez nią członkostwa w UE.

Warto zauważyć, że w obecnym rządzie Serbii nie istnieje już osobne Ministerstwo ds. Kosowa i Metochii. Dokonano również zmian na stanowisku dyrektora rządowej kancelarii ds. Kosowa i Metochii. Dotychczas pełniący tę funkcję Aleksander Vulin, został nowym ministrem pracy i spraw społecznych, a jego miejsce zajął Marko Đurić, członek rządzącej partii SNS, będący wcześniej doradcą ds. polityki zagranicznej prezydenta kraju. Posiada on doświadczenie w kwestiach związanych z Kosowem, gdyż brał udział w toczącym się dialogu Belgradu z Prisztiną oraz przygotowywał platformę polityczną rządu m.in. dla negocjacji w sprawie współpracy z kosowskimi instytucjami samorządowymi. Jako nowy dyrektor Kancelarii ds. Kosowa i Metochii, M. Đurić będzie prowadził politykę zbieżną z stanowiskiem prezentowanym przez prezydenta T. Nikolicia, który nieustannie powtarza, że jakiegokolwiek nowe umowy zawierane przez rząd nie mogą zagrażać integralności terytorialnej państwa.

„Balansowanie” pomiędzy Federacją Rosyjską a UE

Federacja Rosyjska to tradycyjny sojusznik Serbii. Obecnie oprócz polityczno-strategicznego partnerstwa, podpisanego w maju 2013 r., oba państwa łączą ze sobą więzi gospodarcze. Serbia pozostaje jedynym państwem spoza Wspólnoty Nieodległych Państw

(WNP), które podpisało umowę o wolnym handlu z Rosją. Ponadto serbska spółka energetyczna „Serbgaz” odgrywa znaczącą rolę w budowie Gazociągu Południowego (South Stream), który ma umożliwić w przyszłości transport dostaw gazu rosyjskiego na Zachód Europy z ominięciem Ukrainy. Należy dodać, że to właśnie Gazprom, odpowiedzialny za wykonanie owego projektu energetycznego, posiada większość udziałów w największej serbskiej firmie energetycznej „NIS”.

Ścisłe relacje zdeterminowały stanowisko rządu serbskiego wobec kryzysu na Ukrainie. Serbia od samego początku starała się być neutralna i nie opowiadać się po żadnej ze stron konfliktu. Jednocześnie władze w Belgradzie, choć nie wprost, to jednak nie zgodziły się z opinią wyrażaną przez prezydenta W. Putina, który usprawiedliwiając swą politykę, przyrównał przypadek Krymu do Kosowa. Szef serbskiej dyplomacji Ivica Dačić stwierdził jednoznacznie, że Serbia opowiada się zdecydowanie za integralnością terytorialną każdego państwa, lecz równocześnie zaznaczył, że władze w Belgradzie nigdy nie wyrażą zgody na objęcie Rosji jakimikolwiek sankcjami.

Takie stanowisko rządu serbskiego niewątpliwie nie jest zbieżne ze stanowiskiem prezentowanym przez UE. Bruksela zwróciła się do Serbii, aby zrównoważyła swe interesy narodowe z interesami całej Unii, do której w przyszłości zamierza przystąpić. Niewątpliwie, takiego rodzaju balansowanie w polityce zagranicznej pomiędzy Rosją a UE będzie możliwe tylko do momentu otwarcia przez Serbię 31. rozdziału negocjacyjnego dotyczącego polityki zagranicznej. Obecnie jeszcze jeden dodatkowy czynnik utwierdza władze w Belgradzie w podtrzymywaniu swego zachowawczego stanowiska wobec wydarzeń na Ukrainie. Serbia świadoma jest tego, iż wśród samych państw członkowskich UE nie istnieje jednomyślność, co do kształtu wspólnej polityki w stosunku do Rosji. Ta rozbieżność zdań widoczna jest również w stanowisku UE wobec Syrii czy Kosowa (Hiszpania, Cypr, Rumunia, Słowacja, Grecja nie uznają jego niepodległości).

Wnioski

- 1) Priorytetem nowego rządu Serbii jest przeprowadzenie głębokich reform wewnętrznych oraz modernizacja kraju przede wszystkim w obszarze rolnictwa, infrastruktury transportowej oraz przemysłu. Zapowiedziane zmiany będą mieć istotny wpływ na przyspieszenie negocjacji akcesyjnych z UE. Obecne władze w Belgradzie są zdeterminowane, aby Serbia uzyskała pozycję lidera w regionie.
- 2) Otwarcie pierwszych rozdziałów akcesyjnych (23, 24, 32 oraz 35) przez Serbię nastąpi najprawdopodobniej na początku 2015 r. Tempo prowadzenia rozmów akcesyjnych zależeć będzie głównie od zaangażowania rządu w Belgradzie, który powinien wykorzystać wsparcie państw Europy Zachodniej (przede wszystkim Niemiec oraz Francji) dla prowadzonej przez siebie polityki. Tym bardziej, że planowana na 28 sierpnia 2014 r. konferencja na temat integracji Bałkanów Zachodniej, której gospodarzem będzie Berlin (Conference of Western Balkan States), może oznaczać ponowny wzrost zainteresowania UE właśnie tym regionem.
- 3) Kwestia normalizacji stosunków z Kosowem będzie jednym z najważniejszych punktów negocjacji akcesyjnych Serbii. Deklarując swe zaangażowanie w wypełnieniu zobowiązań wynikających z 35. rozdziału negocjacji, traktującego o relacjach z Kosowem, rząd jednocześnie podtrzymuje, że Serbia nigdy nie uzna jego niepodległości.
- 4) Władze w Belgradzie będą kontynuować działania zmierzające do uzyskania członkostwa w UE, jednocześnie utrzymując dobre relacje z Rosją. Strategiczne partnerstwo z Rosją leży w interesie narodowym Serbii. Zacieśnianiu wzajemnych relacji służy obecnie realizacja projektu „Gazociągu Południowego”, który może zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne Serbii w momencie zaostrzenia się konfliktu rosyjsko-ukraińskiego. Obecnie serbski rząd nie postrzega Rosji jako alternatywy dla pogłębiania integracji europejskiej.

Rekomendacje dla UE

1) Obecnie największym problemem dla serbskiego rządu jest uporanie się z dramatycznymi skutkami powodzi. Dopiero następnym krokiem będzie uzdrowienie serbskiej gospodarki. UE powinna udzielić Serbii niezbędnej pomocy w tym względzie, m.in. poprzez jak najszybsze uruchomienie środków przedakcesyjnych.

2) UE powinna podtrzymywać swe wsparcie dla serbskich dążeń integracyjnych i udzielać pomocy przy wdrażaniu przez rząd Serbii trudnych reform gospodarczych, których negatywne skutki odczuje społeczeństwo. Serbia silna gospodarczo będzie również wpływać stabilizująco na sytuację w regionie, poprzez coraz mocniejsze zacieśnianie relacji z sąsiadami, których łączy ten sam cel, jakim jest członkostwo w UE.

3) Obecnie zauważany jest wzrost rozczarowania części państw bałkańskich powolnym tempem rozszerzania UE (przede wszystkim w Macedonii). Bruksela powinna nieustannie podkreślać swe poparcie dla ich dążeń integracyjnych. Zmniejszenie zainteresowania UE tym regionem może skutkować wzrostem pozycji Turcji oraz państw arabskich na Bałkanach. W długookresowej perspektywie możliwość oddziaływania Unii na rozwój wydarzeń w tym regionie, a co najważniejsze – na umacnianie stabilnej sytuacji w swym najbliższym otoczeniu międzynarodowym, uległaby zmniejszeniu. Kolejny, potencjalny konflikt na Bałkanach odbiłby się negatywnie również na funkcjonowaniu samej UE. W interesie Wspólnoty leży nieustanne dokładanie wszelkich starań, aby nie dopuścić do ponownej destabilizacji tej części Europy.

Rekomendacje dla Polski

1) Polska, mając ambicje odgrywania roli lidera państw Europy Środkowo-Wschodniej, powinna zwiększać swą aktywność polityczną na Półwyspie Bałkańskim, poprzez wzmacnianie relacji z państwami, które w przyszłości zostaną nowymi członkami UE. Władze w Warszawie powinny zwrócić szczególną uwagę na Serbię, która stopniowo będzie odbudowywać swą pozycję w regionie.

2) Polskie władze powinny kontynuować udzielanie pomocy poszkodowanym przez powódź w Serbii. Mając na uwadze własne doświadczenie, Polska mogłaby podzielić się z administracją serbską wypracowanymi rozwiązaniami z zakresu wdrażania systemu ostrzeżeń powodziowych.

3) Polska powinna również dążyć do pogłębiania relacji handlowych z Serbią – państwem o największym potencjale gospodarczym spośród krajów Bałkanów Zachodnich. Rolnictwo, będące kluczowym sektorem serbskiej gospodarki, może być szansą na wzmocnienie tych stosunków. Jednocześnie polski rząd korzystając z własnego doświadczenia, mógłby wesprzeć władze w Belgradzie w dostosowywaniu serbskiego rolnictwa do przepisów unijnych.

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego

jest niezależnym think tankiem specjalizującym się w polityce zagranicznej. Fundacja dostarcza strategiczne analizy i rozwiązania dla decydentów rządowych, sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego, które dają wgląd w przyszłość i przewidują nadchodzące zmiany.

Fundacja w swoich badaniach i analizach koncentruje się głównie na dwóch wektorach: transatlantyckim w wymiarze politycznym i bezpieczeństwa oraz Rosji i obszarze postsowieckim. Ponadto obszarem analiz są Azja, Afryka, Bliski Wschód oraz kraje Europy.

Fundacja mogła powstać dzięki przemianom politycznym, które nastąpiły w Polsce po 1989 r. Ideały generała Kazimierza Pułaskiego (wolność, sprawiedliwość i demokracja) stanowią inspirację dla wszelkich inicjatyw podejmowanych przez Fundację. Działania Fundacji obejmują m.in.: prowadzenie badań naukowych, opracowywanie publikacji i analiz, przygotowywanie seminariów oraz konferencji, edukowanie i wspieranie liderów (www.institutprzywodztwa.pl).

Fundacja była organizatorem Warszawskiego Regionalnego Kongresu Organizacji Pozarządowych (www.warsawcongress.pl). Obecnie jest współorganizatorem Akademii Młodych Dyplomatów (www.diplomats.pl) oraz wydawcą Platformy Komunikacyjnej dla Organizacji Pozarządowych (www.non-gov.org).

Fundacja przyznaje Nagrodę im. Kazimierza Pułaskiego „Rycerz Wolności” dla wybitnych postaci zasłużonych w promowaniu demokracji. Nagrodę dotychczas otrzymali profesor **Władysław Bartoszewski**, profesor **Norman Davies**, **Alaksandar Milinkiewicz**, lider demokratycznej opozycji na Białorusi, byli prezydenci Polski **Lech Wałęsa** i **Aleksander Kwaśniewski**, były prezydent Litwy **Valdas Adamkus**, była prezydent Łotwy **Vaira Vīķe-Freiberga**, były wysoki przedstawiciel UE ds. wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz były sekretarz generalny NATO **Javier Solana**, były minister spraw zagranicznych Francji i założyciel nagrodzonej Pokojową Nagrodą Nobla organizacji Lekarzy Bez Granic **Bernard Kouchner** oraz były senator USA **Richard Lugar**.

Fundacja Pułaskiego jest jedną z dwóch polskich organizacji pozarządowych posiadających status organizacji partnerskiej Rady Europy. Więcej o Fundacji na www.pulaski.pl.

„Komentarz Międzynarodowy Pułaskiego”

to analizy istotnych dla Polski zagadnień z zakresu polityki międzynarodowej. Dokument publikowany jest w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Osoby chcące publikować swoje oryginalne prace w „KMP”, proszone są o kontakt z redakcją (office@pulaski.pl). Żeby regularnie otrzymywać kolejne numery „KMP” należy podać swój e-mail na stronie www.pulaski.pl.